

CAPITOLUL V. PROTECȚIA NATURII ȘI BIODIVERSITATEA

“Varietatea organismelor vii de orice origine, inclusiv a ecosistemelor terestre, marine și a altor ecosisteme acvatice și a complexelor din care fac parte”, reprezintă definiția biodiversității, conform Convenției privind Diversitatea Biologică ratificată în 1992 la Rio de Janeiro, cunoscută și ca CBD sau Convenția de la Rio.

Cu alte cuvinte, prin biodiversitate se înțelege varietatea de expresie a lumii vii, variabilitatea organismelor vii din toate sursele, inclusiv, a ecosistemelor terestre, marine și a altor ecosisteme acvatice și a complexelor ecologice în care acestea se regăsesc.

Ținta principală a Strategiei Europene a Biodiversității până în anul 2020 este stoparea scăderii biodiversității și degradării ecosistemelor. În prezent în Europa doar 17% dintre habitate și 11% dintre ecosistemele cheie protejate de legislația europeană sunt în stare favorabilă de conservare. Presiunile și amenințările au rămas constante sau au crescut ca intensitate, acestea fiind în principal: schimbarea utilizării terenurilor, exploatarea excesivă a biodiversității și a componentelor sale, răspândirea speciilor alogene invazive, poluarea și schimbările climatice. La acestea se adaugă factorii indirecti, cum ar fi creșterea numărului populației, conștientizarea limitată asupra valorii economice a biodiversității pentru a fi integrată în strategii și politici.

Beneficiile pe care oamenii le obțin din natură sub forma unor bunuri și servicii oferite de către ecosistemele naturale și semi-naturale sunt cunoscute sub denumirea generică de servicii ecosistemice. Viziunea pentru 2050 este protecția și refacerea biodiversității și a serviciilor ecosistemelor, astfel încât să fie evitate modificările catastrofale cauzate de pierderea biodiversității.

Valoarea economică a biodiversității devine evidentă prin utilizarea directă a componentelor sale: resursele naturale neregenerabile – combustibili fosili, minerale etc. și resursele naturale regenerabile – speciile de plante și animale utilizate ca hrană, pentru producerea de energie sau pentru extragerea unor substanțe. La fel de important este rolul biodiversității în asigurarea serviciilor oferite de sistemele ecologice, cum ar fi

reglarea condițiilor pedoclimatice, purificarea apelor, diminuarea efectelor dezastrelor naturale etc.

V.1. Amenințări pentru biodiversitate și presiuni exercitate asupra biodiversității

V.1.1. Speciile invazive

Speciile alogene invazive (SAI) sunt specii care sunt transportate inițial ca urmare a acțiunii umane, în afara mediului natural al acestora, depășind barierele ecologice și care apoi supraviețuiesc, se reproduc și se răspândesc, generând efecte negative asupra ecologiei noului mediu în care s-au stabilit, precum și consecințe economice și sociale grave. S-a estimat că din cele peste 12 000 de specii alogene care se găsesc în mediul european, 10–15 % s-au reprodus și s-au răspândit, cauzând daune economice, sociale și asupra mediului înconjurător.

Prin Strategia privind biodiversitatea pentru 2020, Uniunea s-a angajat să stopeze declinul biodiversității până în 2020, în conformitate cu angajamentele internaționale adoptate de părțile semnatare ale Convenției privind Diversitatea Biologică - Nagoya, Japonia, 2010. Într-adevăr, problema privind SAI nu se limitează la Europa, ci se manifestă la nivel mondial.

Convenția privind Diversitatea Biologică definește o specie alogenă ca fiind "*o specie, subspecie sau un taxon inferior, introdus în afara răspândirii sale naturale din trecut sau prezent, incluzând orice parte, gameți, semințe, ouă sau mijloace de răspândire a acestor specii, care pot supraviețui și se pot reproduce ulterior*", în timp ce o specie alogenă invazivă este "*o specie alogenă a cărei introducere și/sau răspândire amenință diversitatea biologică*". Conform Strategiei Europene pentru Biodiversitate, se prevede ca până în 2020 să fie identificate și prioritizate speciile invazive și căile lor de răspândire și să se prevină introducerea de noi specii invazive. În Strategia Națională și Planul de Acțiune pentru Conservarea Biodiversității 2010 – 2020 se afirmă faptul că la nivel național nu există o evidență clară a numărului de specii alogene, invazive, singura centralizare a datelor și informațiilor legate de acestea realizându-se în baza de date europeană DAISIE, de către cercetători, în mod benevol.

Impactul SAI asupra biodiversității este semnificativ, reprezentând una dintre cele mai importante și din ce în ce mai frecvente cauze ale declinului biodiversității și ale dispariției speciilor. În ceea ce privește efectele sociale și economice, SAI pot fi vectori ai bolilor sau pot cauza probleme de sănătate în mod direct (de exemplu, astm, dermatită și alergii).

În timp ce pentru majoritatea speciilor alogene înregistrate în Europa (*conform proiectului DAISIE - Inventarul Distribuției Speciilor Invazive din Europa - Delivering Alien Invasive Species Inventories for Europe*) nu s-a identificat (încă) vreun impact major, unele sunt extrem de invazive. Începând cu 1950, în fiecare an mai apare cel puțin încă o astfel de specie și nu există semne că rata ar scădea.

Inventarul DAISIE prezintă în 2009 la nivel european 10822 specii alogene din care 163 sunt extrem de dăunătoare, iar în România existau 39 de astfel de specii extrem de dăunătoare.

Principalele căi de introducere și transportare a speciilor invazive sunt asociate direct sau indirect cu activitățile antropice. Expansiunea rapidă a comerțului și a activităților de transport după Revoluția din 1989 au sporit posibilitățile de introducere ale acestor specii, iar presiunile asupra mediului, precum abandonarea terenurilor, folosința intensivă a pășunilor, defrișarea pădurilor, modificarea regimului perturbațiilor

și degradarea crescândă a habitatelor sunt elemente care facilitează instalarea și răspândirea acestor specii. Principalele căi de transport a speciilor invazive sunt drumurile și căile ferate, iar dintre cele naturale zonele aluviale, deoarece aceste elemente geografice sunt lineare și sunt afectate de perturbații naturale (fluctuarea nivelului de apă) sau antropice (construcții, terenuri agricole, drumuri, depozite de gunoaie, etc.).

Competiția determinată de speciile adventive invazive, cu speciile și comunitățile de plante indigene dintr-o anumită regiune are drept consecință imediată și directă un declin rapid al stării biodiversității naturale, atât în termeni calitativi, cât și cantitativi.

Amenințarea la adresa biodiversității și a serviciilor ecosistemice aferente pe care o reprezintă speciile alogene invazive ia diferite forme, având inclusiv efecte negative grave asupra speciilor indigene și asupra structurii și funcționării ecosistemelor prin modificarea habitatelor, a prădării, a concurenței în rândul speciilor, prin transmiterea de boli, înlocuirea speciilor indigene într-o parte semnificativă a ariei de răspândire și prin efecte genetice cauzate de hibridizare. Mai mult, speciile alogene invazive pot avea, de asemenea, un efect dăunător semnificativ asupra sănătății umane și a economiei.

Anumite specii alogene invazive sunt incluse în anexa B la *Regulamentul (CE) nr. 338/97 al Consiliului (1)*, iar importul acestora în Uniune este interzis deoarece caracterul lor invaziv a fost recunoscut, iar introducerea lor în Uniune are un efect dăunător asupra speciilor indigene.

Regulamentul CE 1143/2014 privind prevenirea și gestionarea introducerii și răspândirii speciilor alogene invazive stabilește normele privind prevenirea, minimizarea și atenuarea efectelor dăunătoare asupra biodiversității ale introducerii și răspândirii pe teritoriul Uniunii, atât intenționate, cât și neintenționate, a speciilor alogene invazive.

Comisia Europeană împreună cu mai mulți parteneri au dezvoltat un mecanism de schimb de informații pentru a facilita punerea în aplicare a politicii UE privind speciile alogene invazive: Information Network Alien European Specii (EASIN) este o platformă online care are ca scop facilitarea accesării informațiilor existente privind speciile invazive la nivelul fiecărui stat membru <http://easin.jrc.ec.europa.eu/>.

În ultimii ani, speciile străine invazive au devenit o problemă tot mai mare, la nivel mondial. Pe lângă intensificarea și globalizarea activităților umane de tipul schimburilor comerciale (pe cale acvatică sau terestră) și turismului, schimbările climatice favorizează și mai mult pătrunderea și dezvoltarea speciilor străine invazive în noi teritorii.

Impactul speciilor invazive non-native de pești asupra mediului este, în principiu, aproximativ același cu cel general al speciilor invazive, fie ele animale, plante, microorganisme sau fungi. Speciile de pești cu potențial invaziv ajunse dincolo de limitele arealului natural pot găsi condiții propice unei expansiuni exacerbate din punct de vedere numeric și ca suprafață ocupată, datorită absenței dăunătorilor și prădătorilor specifici, lucru care duce la ocuparea nișelor trofice sau siturilor de depunere a pontelor altor specii de pești, acestea din urmă putând fi eliminate prin competiție interspecifică.

Astfel, se poate ajunge la o sărăcire a biocenozei, la scăderea biodiversității, la ruperea echilibrului ecosistemului și/sau dispariția unor specii endemice sau periclitare cu dispariția. O altă problemă este scăderea producției și productivității bazinelor naturale sau de exploatare piscicolă, ceea ce determină pagube economice pentru producătorii de produse piscicole.

Introducerea unei specii din aria sa naturală de răspândire într-o altă arie poate fi realizată intenționat sau neintenționat de către om. O serie de plante sunt introduse intenționat, pentru calitățile lor ornamentale, altele sunt introduse accidental, împreună cu semințele altor plante cultivate.

Speciile invazive modifică ecosistemele naturale prin degradarea fertilității, prin modificarea proprietăților fizico-chimice ale solului, prin degradarea caracteristicilor cantitative și calitative ale covorului vegetal ce fac concurență agresivă cu speciile native pentru apă, lumină, spațiu.

La nivelul județului Bistrița-Năsăud nu există studii efectuate strict pentru identificarea speciilor invazive și a distribuției acestora. În urma analizării datelor cu privire la speciile de plante și animale din județul Bistrița-Năsăud, a informațiilor din studiile științifice elaborate pentru întocmirea planurilor de management, a studiilor de evaluare adecvată, a discuțiilor purtate cu specialiști biologi din județ apar ca și prezente în județul nostru următoarele specii invazive: *Erigeron annuus* - bunghisorul american, *Impatiens glandulifera* - slabanogul himalaian și *Reynoutria japonica* = *Fallopia japonica* - iulisca sau troscot japonez.

Conform datelor publicate de Sistemul de gospodărire a apelor Bistrița-Năsăud, în județul nostru există două specii invazive de pești: *Carassius auratus* (Carasul auriu sau carasul roșu, carasul chinezesc, peștișorul de aur) și *Pseudorasbora parva* – tigănaș.

Deasemenea la nivelul județului au mai fost semnalate o serie de specii de insecte, arbuști și plante invazive pentru care însă nu avem date oficiale.

V.1.2. Poluarea și încărcarea cu nutrienți

În conformitate cu metodologia, elaborată de către INCDPM București, pe baza cerințelor Directivei Cadru a Apei, nutrienții includ următoarele elemente fizico-chimice: N-NH₄, N-NO₂, N-NO₃, P-PO₄, P_{total}. Starea ecologică dată de „nutrienți” se obține aplicând principiul „cel mai defavorabil caz”. Din punctul de vedere al poluării, nutrienții care prezintă interes sunt diversele forme ale azotului și fosforului (nitrații, nitriții, amoniul, azotul organic din resturile vegetale sau alți compuși organici și fosfații).

Nitrații (NO₃-) sunt prezenți în mod natural în aer, sol, apă, plante și alimente (carne). În mediul înconjurător, bacteriile de nitrificare transformă ionii de amoniu în nitriți și nitrați. Nivelele nitraților din sol și apă pot fi crescute prin intermediul activităților umane care includ utilizarea fertilizatorilor pe bază de azot, creșterea cantităților de deșeuri azotoase din fermele de animale și păsări, precum și tratarea apelor reziduale urbane.

Conținutul de **fosfați** în apele naturale este relativ redus și pot apărea atunci când apele străbat terenuri bogate în humus în care fosfatul este legat în compuși organici. De asemenea, o pondere importantă revine poluării difuze din agricultură datorată administrării de îngrășăminte pe bază de azot și fosfor. Fosfatul monocalcic poate proveni în apă mai ales prin mineralizarea resturilor vegetale sau animale. Fosfatul monocalcic este solubil în apă și reprezintă o formă de fosfor asimilabil. Concentrații mai mari de fosfați în apele de suprafață determină eutrofizarea progresivă a lacurilor, prin favorizarea dezvoltării algelor. Fosforul sub formă de combinații, poate fi prezent în apele de suprafață, fie dizolvat, fie în suspensii sau sedimente.

Toate formele de poluare amenință biodiversitatea, dar mai ales încărcarea cu nutrienți (azot și fosfor), care reprezintă o cauză majoră și în continuă creștere a pierderii de biodiversitate și a degradării ecosistemelor.

La nivelul județului Bistrița-Năsăud, există 20 de localități identificate și aprobate conform Ordinului comun Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile, respectiv Ministrului Agriculturii și Dezvoltării Rurale nr. 1.552/743/2008 pentru aprobarea listei localităților

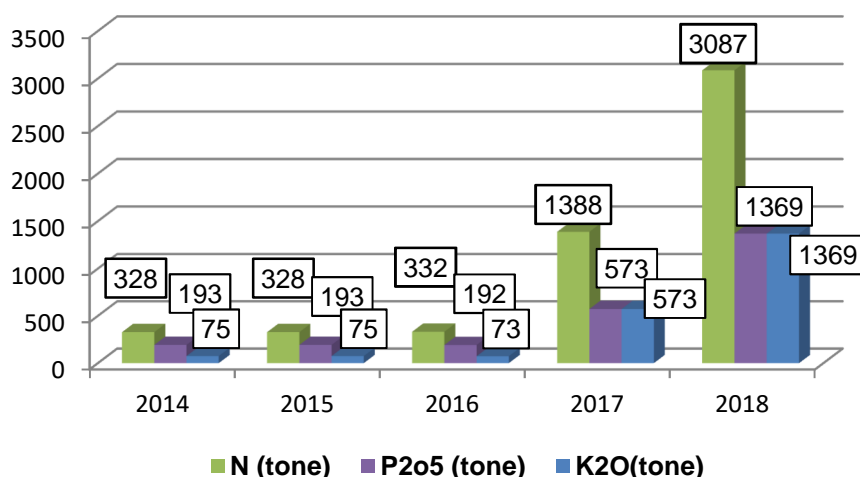
pe județe unde există surse de nitrați din activități agricole. Aceste localități sunt: Bistrița Bârgăului, Budacu de Jos, Chiuza, Ciceu- Mihăiești, Ilva Mică, Josenii Bârgăului, Livezile, Lunca Ilvei, Maieru, Nimigea, Petru Rareș, Prundu Bârgăului, Runcu Salvei, Salva, Șieu-Măgheruș, Șieu-Odorhei, Șintereag, Tiha Bârgăului, Uriu, Urmeniș.

Comuna Parva a solicitat, în anul 2018, act de reglementare pentru o platformă comunală de depozitare pentru gunoi de grajd în extravilanul comunei Parva, împreună cu echipamentul necesar.

În cursul anului 2018 au fost reglementate din punct de vedere a protecției mediului mai multe proiecte care au vizat realizarea de platforme pentru depozitarea gunoiului de grajd, ca urmare a aplicării pentru programe de finanțare a micilor fermieri, obținerea finanțării fiind condiționată de o gestionare corespunzătoare a gunoiului de grajd și a dejecțiilor, în vederea evitării contaminării solului, subsolului și a pânzei freactice.

În ceea ce privește utilizarea îngrășămintelor chimice în județul Bistrița-Năsăud, în perioada 2014- 2018 se constată o creștere a consumului de îngrășăminte fosfatice și a celor potasice în anul 2017, cele mai mari cantități la aceste tipuri de îngrășăminte fiind semnalate în 2018 și o creștere semnificativă a consumului de îngrășăminte azotoase în anul 2018 față de 2017. Și în cazul îngrășămintelor azotoase cea mai mare cantitate a fost raportată în anul 2018.

Figura V.1.2.1.
Utilizarea îngrășămintelor chimice în agricultură în perioada 2013-2017

Sursa: Oficiul Fitosanitar Bistrița-Năsăud

Trebuie specificat faptul că, această creștere este corelată și cu creșterea suprafeței pe care s-au utilizat aceste îngrășăminte, în anul 2018, comparativ cu 2017, aceasta crescând cu 115%:

Tabelul V.1.2.1 Evoluția utilizării îngrășămintelor chimice

An	Suprafața de aplicare (ha)
2014	25170
2015	22401
2016	22425
2017	27623
2018	59491

Sursă: Direcția pentru Agricultură Județeană Bistrița-Năsăud

Situația consumului de îngrășăminte naturale în județul Bistrița-Năsăud în perioada 2014-2018 se prezintă după cum urmează:

Tabelul V.1.2.2. Evoluția utilizării îngrășămintelor naturale

Anul	Suprafața de aplicare (ha)	Cantitatea aplicată (to)
2014	201544	3247524
2015	201444	3623153
2016	202437	3643866
2017	57210	589208
2018	55260	746720

Sursă: Direcția pentru Agricultură Județeană Bistrița-Năsăud

În acest caz se observă o scădere semnificativă de la an la an a suprafețelor pe care au fost aplicate îngrășăminte naturale, precum și o scădere a cantităților aplicate.

V.1.3. Schimbările climatice

Datele pentru acest indicator se vor regăsi în Raportul privind starea mediului pentru anul 2018 la nivel național.

V.1.4. Modificarea habitatelor

V.1.4.1. Fragmentarea ecosistemelor

Datele pentru acest indicator se vor regăsi în Raportul privind starea mediului pentru anul 2018 la nivel național.

V.1.4.2. Reducerea habitatelor naturale și semi-naturale

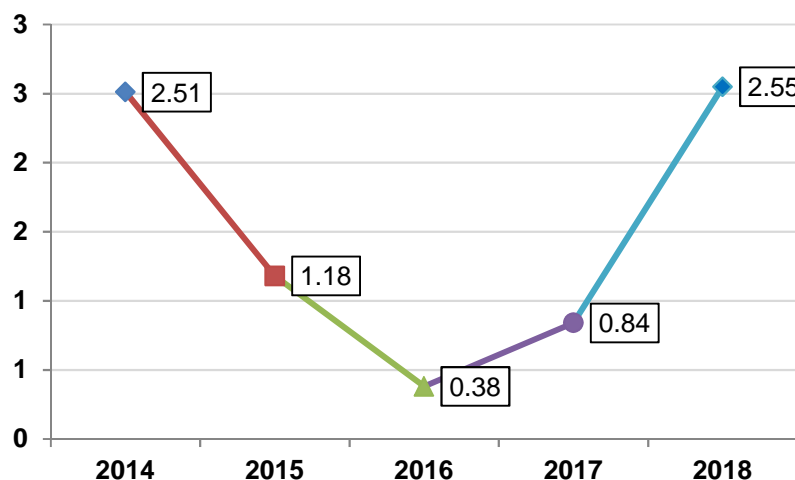
Noțiunea de "habitat natural", așa cum este definită în Directiva Habitate nr.92/43/CEE privind conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, se referă la zone terestre sau acvatice ce se disting prin caracteristici geografice, abiotice și biotice, în întregime naturale sau seminaturale.

De-a lungul ultimilor ani se constată o scădere a suprafețelor definite ca habitate naturale și/sau seminaturale, ca urmare a modificării dinamicii economice, creșterii mobilității și a schimbării modului de viață a populației. Presiunea imobiliară apare atât în concentrările urbane cât și în zonele cu potențial turistic ridicat din județ și este produsă pe lângă construirea de locuințe rezidențiale și de dezvoltarea și construcția spațiilor cu destinație turistică, sezonieră sau permanentă, în zone ca Piatra Fântânele, Colibița, Bistrița Bârgăului, Valea Cormaia, Rodna, Valea Mare, Figa. Conversia terenurilor în scopul dezvoltării infrastructurii urbane, industriale, agricole, turistice sau de transport, reprezintă una dintre cauzele pierderii biodiversității, având ca și consecință în timp degradarea, distrugerea și fragmentarea habitatelor naturale, precum și degradarea funcțiilor solului.

Conform datelor furnizate de Direcția pentru Agricultură Județeană Bistrița – Năsăud în anul 2018 s-au scos din circuitul agricol 2,55 ha, având ca principală cauză

exploatarea de anrocamente, construirea anexe gospodărești, construcții zootehnice, fiind cea mai mare suprafață scoasă din circuitul agricol în intervalul 2014-2018.

Figura V.1.4.2.1
Evoluția suprafețelor scoase din circuitul agricol în județul Bistrița-Năsăud (ha)

Sursa: Direcția pentru Agricultură Județeană Bistrița-Năsăud

V.1.5 Exploatarea excesivă a resurselor naturale

V.1.5.1. Exploatarea forestieră

Una din amenințările majore pentru biodiversitate este utilizarea nesustenabilă și supraexploatarea resurselor naturale, care apare când consumul depășește puterea de reproducere/regenerare a plantelor și animalelor.

Produsele lemnoase ale fondului forestier care se recoltează pot fi:

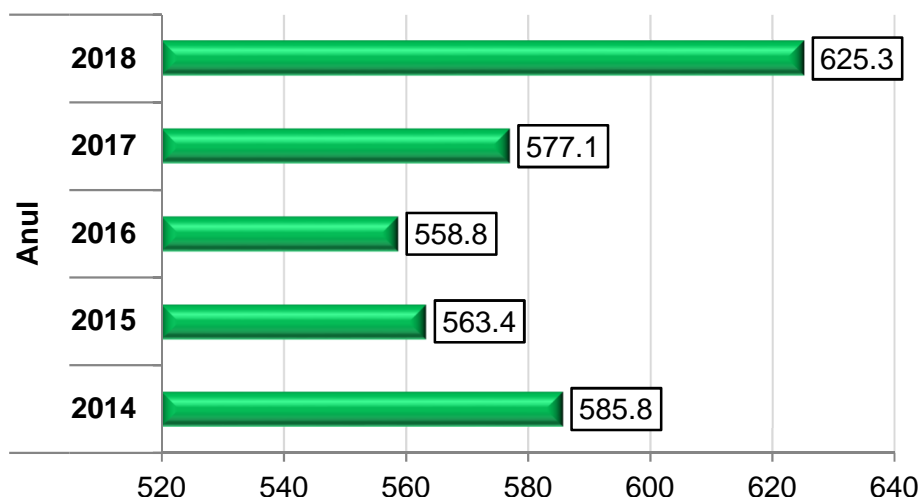
- produse principale, rezultate din tăieri de regenerare a pădurilor;
- produse secundare, rezultate din tăieri de îngrijire a arboretelor tinere;
- produse accidentale, rezultate în urma calamităților și din defrișări de pădure legal aprobate;
- produse de igienă, rezultate din procesul normal de eliminare naturală;
- alte produse: arbori și arbuști ornamentali, răchită, puietși și diferite produse din lemn.

Volumul maxim de masă lemnoasă ce se poate recolta anual din păduri este în limita posibilității stabilite prin amenajamentele silvice pe fiecare unitate de producție și pe natura produselor. Recoltarea se face pe bază de autorizație de exploatare.

Evaluarea și estimarea acestor produse se face prin acte de punere în valoare (APV) întocmite de unitățile silvice și se valorifică pe bază de licitații, cu excepția celor exploatare în regie proprie de unitățile private.

Conform datelor furnizate de Garda Forestieră Cluj- Garda Forestieră Județeană Bistrița-Năsăud, evoluția volumului de masă lemnoasă recoltată în perioada 2014-2018 este reprezentat în graficul alăturat.

Figura V.1.5.1.1.
Evoluția cantității de masă lemnoasă exploatare (mii mc) în județul Bistrița-Năsăud

Sursa: Garda Forestieră Cluj, Garda Forestieră Județeană Bistrița-Năsăud

Creșterea cantității de masă lemnoasă recoltată în 2018, comparativ cu anul 2017, poate fi explicată și prin faptul că suprafața parcursă cu tăieri de produse accidentale II (cu arbori peste 60 de ani), a crescut față de anul 2017 cu 21.649 ha, ajungând la 36886 ha, față de 15237 ha în anul 2018.

V.2. Protecția naturii și biodiversitate: prognoză și acțiuni întreprinse

V.2.1. Rețeaua de arii protejate

Conform Legii nr. 49/2011 pentru aprobarea O.U.G. nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, pentru asigurarea măsurilor speciale de protecție și conservare in - situ a bunurilor patrimoniului natural se instituie un regim diferențiat de protecție, conservare și utilizare, potrivit următoarelor categorii de arii naturale protejate:

- de interes național: rezervații științifice, parcuri naționale, monumente ale naturii, rezervații naturale, parcuri naturale;
- de interes internațional: situri naturale ale patrimoniului natural universal, geoparcuri, zone umede de importanță comunitară, rezervații ale biosferei;
- de interes comunitar sau situri „Natura 2000”: situri de importanță comunitară, arii speciale de conservare, arii de protecție specială avifaunistică;
- de interes județean sau local.

Prin intermediul proiectului INSPIRE „Realizarea de seturi de date spațiale în conformitate cu specificațiile tehnice INSPIRE pentru ariile naturale protejate, inclusiv a siturilor Natura 2000, având în vedere optimizarea facilităților de administrare a acestora”, autoritatea centrală pentru protecția mediului a urmărit revizuirea limitelor pentru ariile naturale protejate din România și siturile Natura 2000, în vederea creșterii preciziei acestora și asigurării conformității lor cu cerințele Directivei INSPIRE. Odată cu finalizarea acestui proiect și publicarea *Ordonanței de urgență nr. 49/2016 pentru modificarea Legii nr. 5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate situația siturilor de importanță comunitară (SCI)*

și a ariilor de protecție specială avifaunistică (SPA) ca parte integrantă a Rețelei Ecologice Europene Natura 2000 în România, fiind astfel disponibile date cu o precizie mai mare, care permit analize mai complexe cu privire la suprafețele ariilor protejate la nivelul fiecărui județ și la nivel de UAT –uri.

În cursul anului 2018 a fost publicată de către Societatea Lepidopterologică Română lucrarea "Suprafața ariilor naturale protejate din UAT –urile României (iunie 2018)" - Crișan A., care poate fi consultată la următoarea adresă:

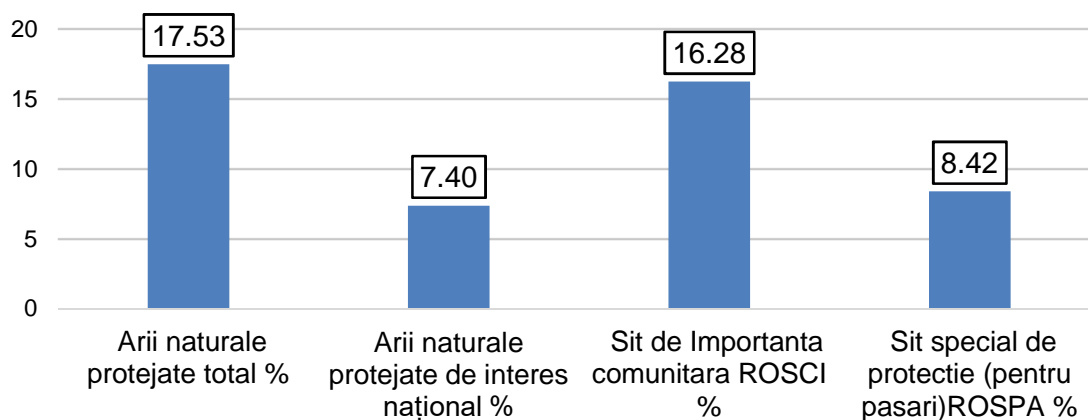
https://www.researchgate.net/publication/325734438_Suprafata_ariilor_naturale_protejate_din_UAT-urile_Romaniei_iunie_2018

În această lucrare se face o analiză a situației suprafețelor ariilor naturale protejate (ha) așa cum au fost ele prezentate pe pagina oficială de internet a autorității publice centrale privind protecția mediului (www.mmediu.ro, 2017-08-29_Arii_protejate_EPSG_3844.rar), în raport cu limitele unităților administrative teritoriale ale României, așa cum au fost publicate de ANCPI (<http://geoportal.ancpi.ro>) în luna iunie 2018. Fiecare UAT, inclusiv din județul Bistrița Năsăud poate afla, astfel, ce suprafață este inclusă în arie protejată și despre ce arie protejată este vorba.

La nivelul județului Bistrița Năsăud, în urma analizei GIS, situația suprafețelor ariilor naturale protejate se prezintă astfel:

Figura V.2.1.1.

Distribuția procentuală a ariilor protejate la nivelul

Sursă: „Suprafața ariilor naturale protejate din UAT-urile Romaniei iunie 2018” - Crișan A. și APM BN

Vizualizarea limitelor ariilor naturale protejate, atât de interes național, cât și comunitar poate fi făcută pe site-ul Agenției Europene de Mediu la următoarea adresă: <http://maps.eea.europa.eu/EEABasicViewer/v3/index.html?appid=07661dc8a5bc446fafcfe918c91a1b1b&displaylegend=true&embed=true>. Acestea sunt datele oficiale ale limitelor ariilor naturale protejate din România, raportate de Ministerul Mediului către Agenția Europeană de Mediu.

Limitele ariilor protejate mai pot fi vizualizate și la următoarea adresă: http://gmlid.eu/demo/PADS_Viewer/. Pe acest site pot fi verificate, pe baza punctelor Stereo 1970, amplasarea proiectelor față de ariile naturale protejate: <http://gmlid.eu/demo/amplasament/>

Arii naturale protejate de interes național

În anul 2018, în județul Bistrița-Năsăud, nu au fost declarate noi arii protejate de interes național, însă în urma analizei suprapunerilor limitelor UAT cu limitele ariilor naturale protejate a rezultat că un număr de 4 arii naturale protejate, au suprafețe și pe UAT-uri din județul Bistrița-Năsăud. Acestea sunt:

Tabel V.2.1.1.
Arii protejate noi introduse în lista în anul 2018, județul Bistrița-Năsăud

Nr. crt.	Cod conform limitelor INSPIRE	Denumirea	UAT jud. Bistrița - Năsăud	Suprafață în jud. B-N conform limitelor INSPIRE (ha)
1	RONPA0218	Pietrosul Mare	Rebrișoara și Telciu	2,42
2	RONPA0219	Arcer-Țibleș-Bran	Zagra	6
3	RONPA0220	Piatra Rea	Maieru	0.4
4	RONPA0221	Tinovul Poiana Stampei	Tiha Bârgăului	0.026

Sursă: „Suprafața ariilor naturale protejate din UAT-urile Romaniei iunie 2018” - Crișan A. și APM BN

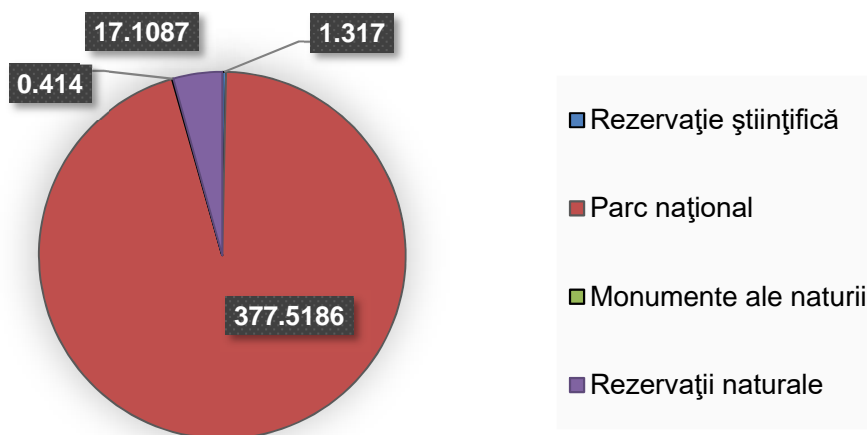
Potrivit informațiilor publicate pe site-ul Agenției Europene de Mediu coroborate cu suprapunerea limitelor UAT și cu limitele ariilor naturale protejate, rezultă un număr de 31 de arii protejate de interes național cu 4 mai multe decât anul trecut, încadrate în următoarele categoriile IUCN:

Tabel V.2.1.2.
Încadrarea în categoria IUCN conform Agenției Europene de Mediu în 2018

Nr.crt	Denumire categorie IUCN	Număr arii protejate
1.	IA Rezervație științifică	2
2.	II Parc național	2
3.	III Monument al naturii	19
4.	IV Rezervație naturală	8
Total		31

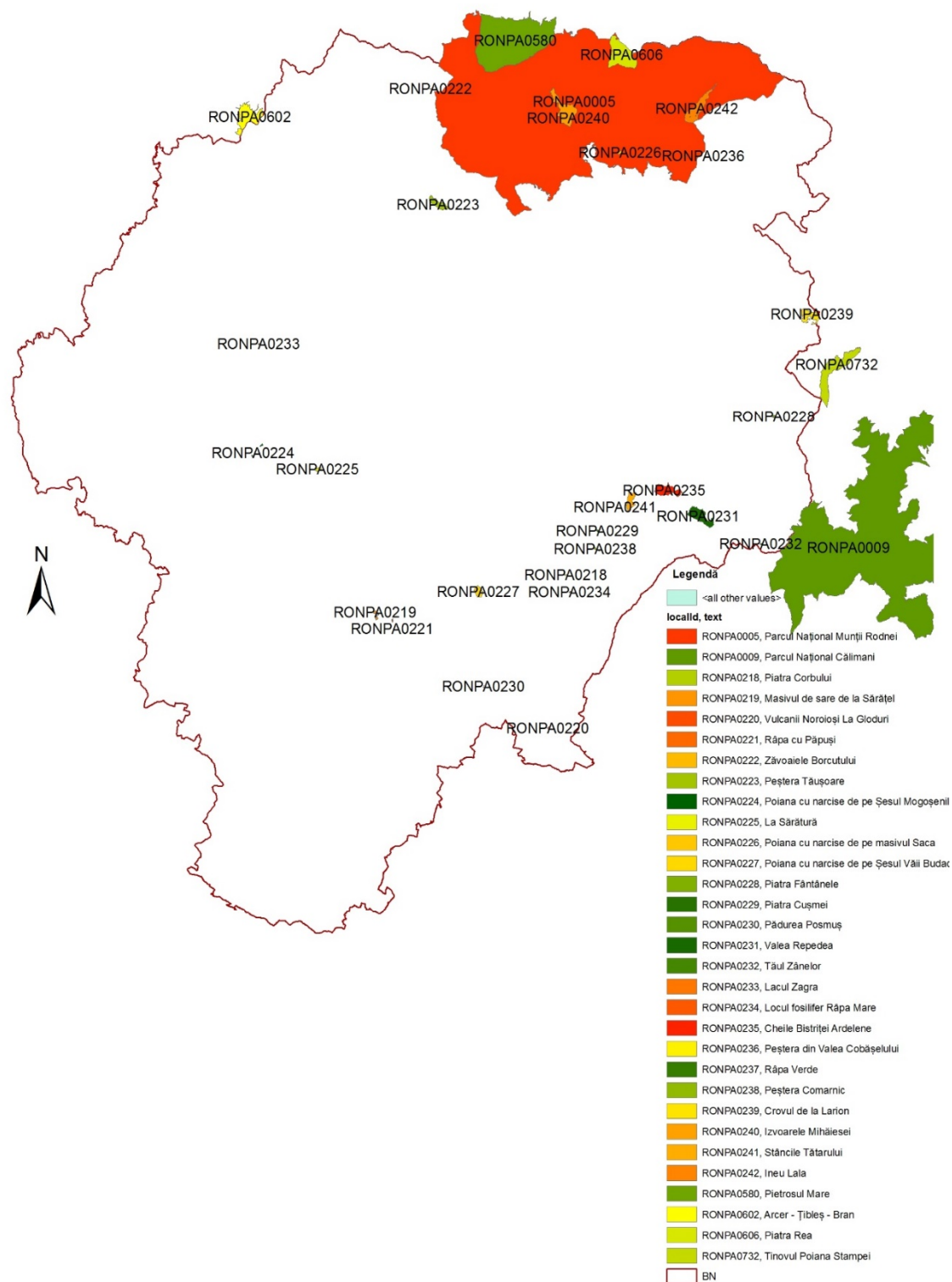
Sursă: <http://maps.eea.europa.eu> și „Suprafața ariilor naturale protejate din UAT-urile Romaniei iunie 2018” - Crișan A.

Figura V.2.1.2.
Suprafața ariilor protejate de interes național (kmp) județul Bistrița-Năsăud, anul 2018

Sursa: Agenția pentru Protecția Mediului Bistrița-Năsăud
<http://maps.eea.europa.eu>

Figura V.2.1.3.
Distribuția ariilor naturale protejate de interes național la nivelul județului

Sursă: Ministerul Mediului și Agenția pentru Protecția Mediului Bistrița-Năsăud

Arii naturale protejate de interes internațional

Rezervațiile biosferei sunt acele arii naturale protejate ale căror scopuri sunt protecția și conservarea unor zone de habitat natural și a diversității biologice specifice. Rezervațiile biosferei se întind pe suprafețe mari și cuprind un complex de ecosisteme terestre și/sau acvatice, lacuri și cursuri de apă, zone umede cu comunități biocenotice floristice și faunistice unice, cu peisaje armonioase naturale sau rezultate din amenajarea tradițională a teritoriului, ecosisteme modificate sub influența omului și care pot fi readuse la starea naturală, comunități umane a căror existență este bazată pe valorificarea resurselor naturale pe principiul dezvoltării durabile și armonioase.

Parcul Național Munții Rodnei a fost declarat și Rezervație a Biosferei de către Comitetul MAB UNESCO la cea de a VI-a sesiune a Consiliului Internațional de Coordonare a Programului Om - Biosferă, care a avut loc la Paris în 1979. Rezervația Pietrosul Rodnei s-a înființat în anul 1932 – la început a fost protejat numai golul de munte din jurul Vf. Pietrosu (183 ha), mai târziu suprafața rezervației a fost extinsă ajungând la 3300 ha. În ce privește baza legală actuală, Rezervația Biosferei este declarată pe aceeași suprafață cu Parcul Național Munții Rodnei, respectiv 47202 ha.

Arii naturale protejate de interes comunitar

După publicarea Ordonanței de urgență nr. 49/2016 pentru modificarea Legii nr. 5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate situația siturilor de importanță comunitară (SCI) și a ariilor de protecție specială avifaunistică (SPA) ca parte integrantă a Rețelei Ecologice Europene Natura 2000 în România, precum și în urma analizei suprapunerilor limitelor UAT cu limitele ariilor naturale protejate de interes comunitar la nivelul județului, ariile protejate de interes comunitar se prezintă după cum urmează:

Tabelul V.2.1.2.
Siturile Natura 2000 de tip SCI din județul Bistrița-Năsăud
în anul 2018

Nr. crt.	Denumire	Localizare (județul)	Suprafața (ha)	
			Totală	Pe teritoriul BN conform limitelor INSPIRE
1.	ROSCI0019 Călimani - Gurghiu	Bistrița-Năsăud, Harghita, Mureș, Suceava	135257	11,32
2.	ROSCI 0051 Cușma	Bistrița-Năsăud	44084,2	44056,65
3.	ROSCI0095 La Sărătură	Bistrița-Năsăud	17,96	17,96
4.	ROSCI0101 Larion	Bistrița-Năsăud Suceava	3023	2201,92
5.	ROSCI0125 Munții Rodnei	Bistrița-Năsăud Maramureș	47939	38.238,93
6.	ROSCI0193 Peștera Tăușoare	Bistrița-Năsăud	131,3	131,3
7.	ROSCI0232 Someșul Mare Superior	Bistrița-Năsăud	152	152,04
8.	ROSCI0247 Tinovul Mare Poiana Stampei	Bistrița-Năsăud, Suceava	695,9	0,03

Raport privind starea mediului în județul Bistrița-Năsăud, anul 2018

9.	ROSCI0264 Valea Izei și Dealul Solovan	Bistrița-Năsăud Maramureș	46937,9	30,61
10.	ROSCI0333 Pajiștile Sărmășel - Milaș - Urmeniș	Bistrița-Năsăud Cluj Mureș	1127	289,76
11.	ROSCI0393 Someșul Mare	Bistrița-Năsăud	526.26	526,26
12.	ROSCI0396 Dealul Pădurea Murei - Sângeorzu Nou	Bistrița-Năsăud	278.18	278.18
13.	ROSCI0400 Șieu - Budac	Bistrița-Năsăud	857,49	857,49
14.	ROSCI0437 Someșul Mare între Mica și Beclean	Bistrița-Năsăud Cluj	323	200,69
15.	ROSCI0441 Viile Tecii	Bistrița-Năsăud	264,45	264,45
Total județul Bistrița-Năsăud				87.258

Sursa: <http://maps.eea.europa.eu> și „Suprafața ariilor naturale protejate din UAT-urile Romaniei iunie 2018”- Crișan A.

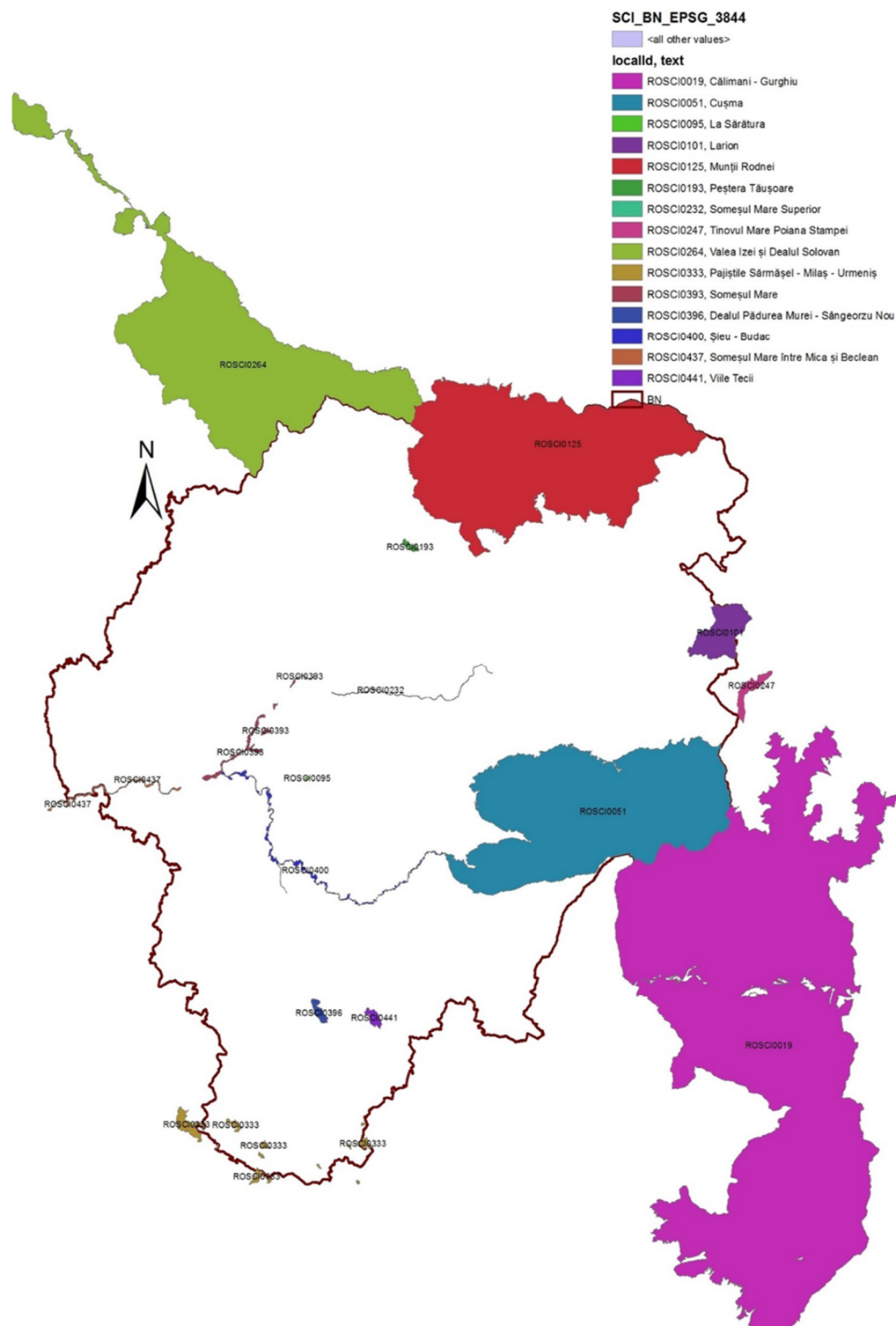
Față de anul 2017, în listă se regăsesc în plus 3 SCI-uri :ROSCI0019 Călimani – Gurghiu,ROSCI0247 Tinovul Mare Poiana Stampei și ROSCI0264 Valea Izei și Dealul Solovan, care pe suprafața județului, conform analizei GIS, au aproximativ 41.96 ha. În anul 2018 există în județul Bistrița-Năsăud un număr total de 15 SCI-uri.

Tabelul V.2.1.3.
Siturile Natura 2000 de tip SPA din județul Bistrița-Năsăud în anul 2018

Nr. crt.	Denumire	Localizare (județul)	Suprafața (ha)	
			Totală	Pe teritoriul județului
1	ROSPA0085 Munții Rodnei	Bistrița-Năsăud, Maramureș, Suceava	54819	44820,98
2	ROSPA0133 Munții Călimani	Bistrița-Năsăud, Harghita, Mureș, Suceava	29160	249,86
3	ROSPA0171 Valea Izei și Dealul Solovan	Bistrița-Năsăud, Maramureș,	46938	30,61
Total județul Bistrița-Năsăud				45101,45

Sursa: <http://maps.eea.europa.eu>. și „Suprafața ariilor naturale protejate din UAT-urile Romaniei iunie 2018”-Crișan A.

Figura V.2.1.4.
Distribuția ariilor protejate de tipSCI la nivelul județului Bistrița-Năsăud în anul 2018

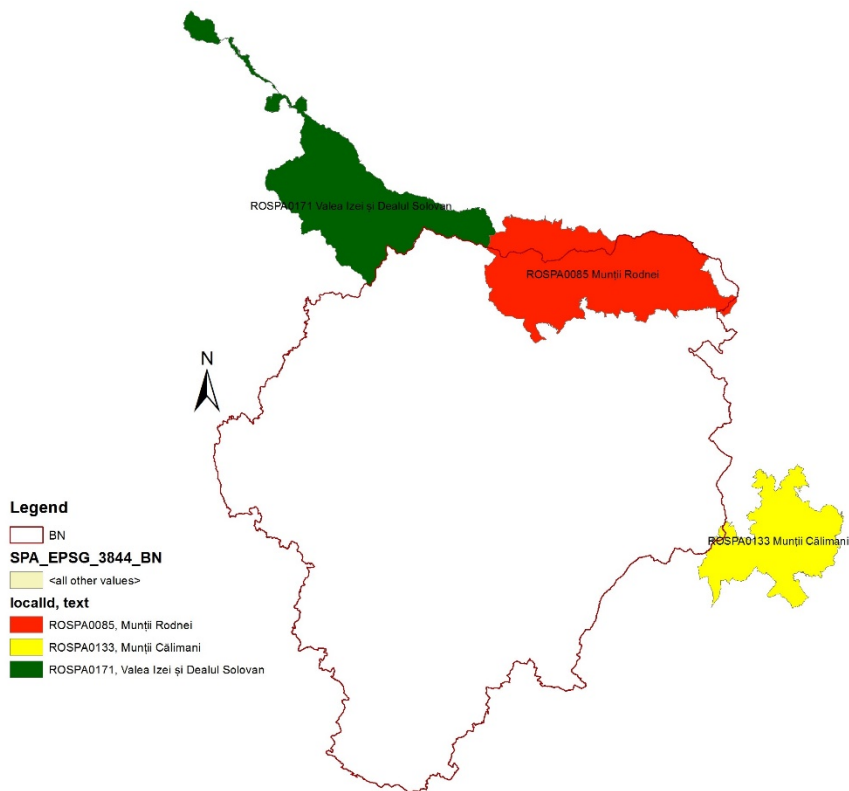

Sursă: Agenția pentru Protecția Mediului Bistrița-Năsăud

Și în cazul ariilor protejate de protecție avifaunistică, în anul 2018 a fost introdusă ROSPA0171 Valea Izei și Dealul Solovan, care se suprapune peste situl de

importanță comunitară ROSCI0264 Valea Izei și Dealul Solovan, având pe suprafața județului aproximativ 30,61 ha, pe raza comunelor Zagra, Telciu și Romuli.

Figura V.2.1.4.
Distribuția arii de protecție avifaunistică la nivelul județului Bistrița-Năsăud în anul 2018

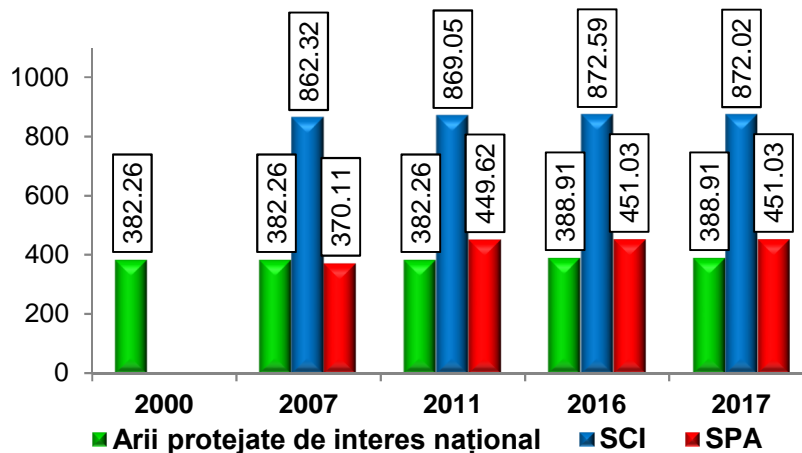

Sursă: Ministerul Mediului și Agenția pentru Protecția Mediului Bistrița-Năsăud

Evoluția suprafețelor de arii protejate la nivelul județului este marcată de următoarele acte normative prin care au fost instituite acestea, precum și de actualizările formularelor standard a ariilor protejate de interes comunitar:

- Legea 5/2000 privind aprobarea planului de amenajare a teritoriului național, Secțiunea a III-a zone protejate;
- HG nr.1284/2007 privind declararea ariilor de protecție specială avifaunistică ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România;
- HG nr.971/2011 pentru modificarea HG nr.1284/2007 privind declararea ariilor de protecție specială avifaunistică ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România;
- Ordinul MMDD nr.1964/2007 privind instituirea regimului de arie naturală protejată a siturilor de importanță comunitară, ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România;
- Ordinul MMP nr. 2387/2011, care modifică Ordinul MMDD nr.1964/2007 privind instituirea regimului de arie naturală protejată a siturilor de importanță comunitară, ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România;
- Ordonanța de urgență nr. 49/2016 pentru modificarea Legii nr. 5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate.

Figura V.2.1.5.
Evoluția suprafețelor de arii protejate, SCI și SPA (kmp)
județul Bistrița-Năsăud în anul 2018

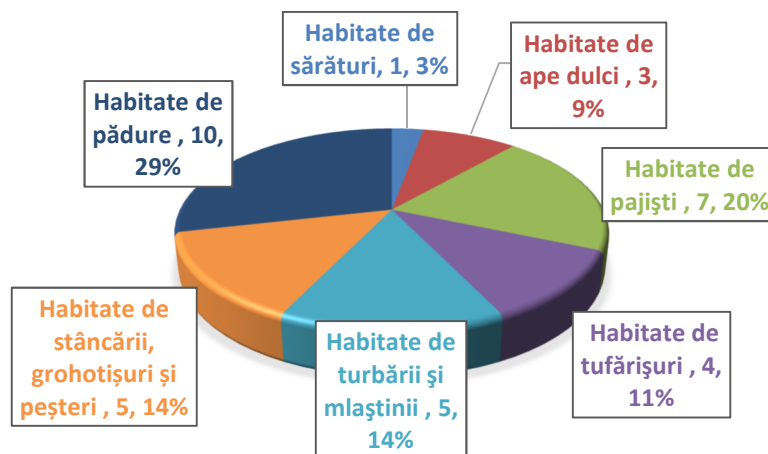
Sursa: Agenția pentru Protecția Mediului Bistrița-Năsăud

Diferențele cu privire la suprafață sunt datorate faptului că au fost preluate din analiza GIS și au o acuratețe mai mare, fiind luate în considerare toate ariile protejate, chiar și cele care au pe suprafața județului suprafețe mici.

Habitatele și speciile pentru care au fost declarate arii protejate de interes comunitar în județul Bistrița-Năsăud

Din cele 35 tipuri de habitate pentru care au fost declarate Siturile Natura 2000, marea majoritate sunt reprezentate de habitate de pădure. Deși lista ariilor protejate de interes comunitar este mai mare cu 3 situri SCI față de anul 2017, numărul și tipul habitatelor a fost păstrat același, având în vedere că suprafața din aceste sit-uri la nivelul județului este sub 1% din fiecare sit. Lista va fi actualizată odată cu realizarea hărților de distribuție pentru habitatele din aceste arii protejate.

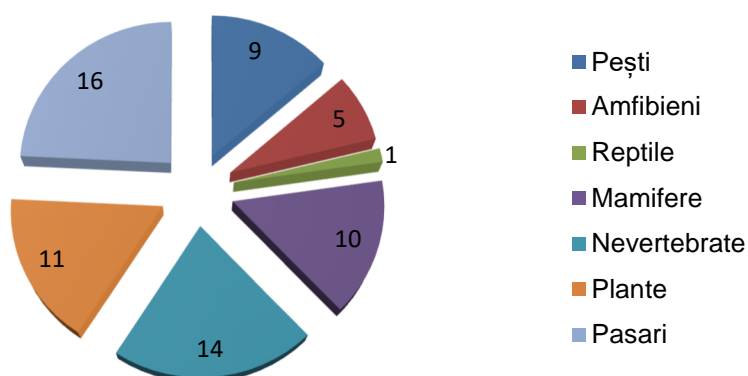
Figura V.2.1.6.
Reprezentarea grafică după grupul din care fac parte speciile pentru care au fost declarate situri Natura 2000

Sursă: Ministerul Mediului și Agenția pentru Protecția Mediului Bistrița-Năsăud

Speciile pentru care sunt declarate situri Natura 2000 în județul Bistrița-Năsăud

Figura V.2.1.7.
Reprezentarea grafică după grupul din care fac parte speciile pentru care au fost declarate situri Natura 2000 în județul Bistrița-Năsăud

Sursă: Agenția pentru Protecția Mediului Bistrița-Năsăud

Managementul ariilor naturale protejate din județul Bistrița-Năsăud

La nivelul județului Bistrița-Năsăud, până la apariția OUG 75/2018 erau atribuite în custodie: ROSCI0101 Larion și Crovul de la Larion, respectiv ROSCI0195 Peștera Tăușoare și Peștera Tăușoare ROSCI0051 Cușma și ariile protejate incluse, ROSCI0333 Pajiștile Sărmășel – Milaș – Urmeniș. Odată cu intrarea în vigoare a OUG 75/2018 responsabilitatea administrării ariilor protejate a revenit Agenției Naționale pentru Arii Naturale Protejate, cu excepția celor care avea constituite structuri de administrare.

Administrația Parcului Național Munții Rodnei R.A. administrează Parcul Național Munții Rodnei, ROSCI0125 Munții Rodnei, ROSPA0085 Munții Rodnei și cele patru arii protejate de interes național de pe raza județului incluse în parc.

În cursul anului 2016 au fost aprobate prin ordin de ministru planurile de management pentru 3 situri Natura 2000 și ariile naturale protejate de interes național care sunt incluse în acestea, după cum urmează:

- ROSCI0101 Larion (cu aria protejată de interes național Crovul de la Larion)
- ROSCI0193 Peștera Tăușoare (cu aria protejată de interes național Peștera Tăușoare) și
- ROSCI0051 Cușma (cu ariile protejată de interes național: Stâncile Tătarului, Comarnic, Râpa Verde, Cheile Bistriței Ardelene, Locul Fosilifer Râpa Mare, Tăul Zânelor, Valea Repede, Piatra Cușmei, Piatra Corbului).

În cadrul proiectului de elaborare a planului de management a fost revizuit regulamentul pentru ROSCI0193 Peștera Tăușoare (cu aria protejată de interes național Peștera Tăușoare).

Planul de management Parcul Național Munții Rodnei, ROSCI0125 Munții Rodnei și ROSPA085 Munții Rodnei și a ariilor protejate care se suprapun, este elaborat, a parcurs procedura SEA la Agenția pentru Protecția Mediului Bistrița-Năsăud și este în aprobare la Ministerul Mediului, în vederea emiterii ordinului de ministru. Parcul Național Călimani nu are plan de management aprobat.

Proгноze și acțiuni întreprinse

Implementarea celor două directive ale Uniunii Europene - Directiva Habitate și Directiva Păsări, prin crearea și instituirea regimului de arie naturală protejată pentru nouă situri de importanță comunitară și o arie de protecție specială avifaunistică, însumând aproximativ 17,53% din suprafața județului, reprezintă un prim pas în conservarea biodiversității și menținerea stării de conservare favorabilă a habitatelor naturale.

Pentru un management eficient al ariilor naturale protejate este absolut necesară realizarea planurilor de management, dar și aprobarea acestora prin acte normative astfel încât măsurile de protecție să fie eficiente, precum și alocarea de resurse financiare astfel încât măsurile de conservare să poată fi implementate.

Este necesară, de asemenea, realizarea unor studii în teren pentru stabilirea stării de conservare a speciilor și habitatelor pentru care au fost declarate ariile naturale protejate și măsurile care se impun pentru păstrarea stării de conservare favorabilă în cazul unora sau îmbunătățirea stării de conservare în cazul celor care se impun.

În acest moment există studii de cercetare pentru următoarele arii protejate:

- Parcul Național Munții Rodnei, ROSCI0125 și ROSPA0085 Munții Rodnei pentru suprafețele care se suprapun parcului național;
- ROSCI0193 Peștera Tăușoare realizate în cadrul proiectului de elaborare a planului de management;
- ROSCI0101 Larion realizate în cadrul proiectului de elaborare a planului de management;
- ROSCI0051 Cușma realizate în cadrul proiectului de elaborare a planului de management;

Ariile protejate care au legătură cu factorul de mediu apă sunt cele pentru care nu există suficiente date cu privire la prezența, efectivele și distribuția speciilor de pești, a mamiferelor (ex. *Lutra lutra*), amfibienilor și reptilelor pentru care au fost determinate aceste situri, fiind astfel îngreunată evaluarea impactului planurilor, proiectelor și activităților asupra acestora. Pentru remedierea acestor aspecte, Agenția pentru Protecția Mediului Bistrița-Năsăud a depus un proiect care vizează elaborarea planurilor de management pentru ariile naturale protejate neatribuite în custodie și implicit a studiilor necesare, acesta fiind în evaluare.

Ca și în anul precedent principalele presiuni antropice exercitate asupra factorilor naturali, cu repercusiuni asupra biodiversității sunt reprezentate de: exploatarea nisipului și pietrișului din albiile minore/majore, dezvoltarea rezidențială și turismul necontrolat, deteriorarea și fragmentarea habitatelor naturale prin realizarea proiectelor de infrastructură, exploatarea forestieră, modificarea structurii vegetației, utilizarea resurselor biologice, intruziunea umană și modificarea ecosistemelor naturale, modificarea utilizării terenurilor – trecerea de la pășuni/terenuri împădurite la terenuri arabile sau suprafețe construite, supra-pășunatul, modificarea sistemelor naturale, utilizarea pesticidelor și poluarea apelor, incendiile de vegetație și de pădure.

Starea de conservare a speciilor și habitatelor din siturile Natura 2000 din județul Bistrița-Năsăud conform datelor din planurile de management realizate

Din cele 14 specii de animale și 4 specii de plante din ROSCI0051 Cușma: 4 specii sunt în stare de conservare favorabilă, 10 specii sunt în stare de conservare nefavorabilă și 4 în stare nefavorabilă rea. Din cele 12 habitate pentru care a fost declarată aria protejată 6 sunt în stare de conservare favorabilă (91E0*, 91V0, 9110, 9130 și 9410), 4 habitate în stare nefavorabilă - inadecvată (91Y0, 4060, 4070* și 7230) și 2 habitate în stare nefavorabilă rea (91D0* și 7140).

Starea de conservare a speciilor și habitatelor din ROSCI0193 Peștera Tăușoare și ROSCI0101 Larion este favorabilă.

În Parcul Național Munții Rodnei, ROSCI0125 Munții Rodnei și ROSPA0085 Munții Rodnei starea de conservare a celor 46 de specii din formularele standard este următoarea: 31 de specii în stare favorabilă, 13 în stare nefavorabilă și pentru 2 specii nu este stabilită starea de conservare. Din cele 26 habitate de interes comunitar, 13 sunt în stare de conservare favorabilă și 13 în stare nefavorabilă.

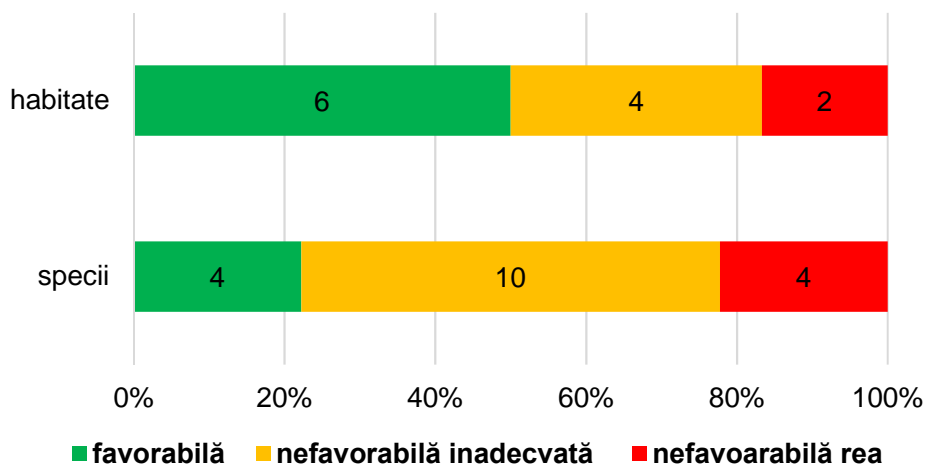
Dintre speciile de mamifere ursul brun, lupul și râsul, precum și toate speciile de lilieci sunt în stare favorabilă de conservare, doar lutra este în stare de conservare nefavorabilă atât în situl Cușma cât și în Munții Rodnei.

Starea de conservare a speciilor de amfibieni și reptile din ROSCI0051 Cușma este nefavorabilă inadecvată pentru buhai de baltă cu burta galbenă și triton carpatic și nefavorabilă rea pentru tritonul cu creastă, la polul opus în Munții Rodnei starea de conservare a acestor specii fiind favorabilă.

Deasemenea un statut de conservare nefavorabil la nivelul celor două situri Natura 2000 o au și speciile de pești: mreana, zglăvoacă și chișcarul. Marea majoritate a speciilor de insecte sunt în stare de conservare nefavorabilă, doar *Calliomorpha quadripunctaria*, fiind în stare de conservare favorabilă atât în Munții Rodnei cât și în Cușma.

Conform datelor din Planul de management al ROSCI0051 Cușma, aproximativ 57% (25118,07 ha) din suprafața ariei protejate este ocupată de habitate de interes comunitar. Dintre acestea 99,1 % sunt în stare de conservare favorabilă, 0,86% în stare nefavorabilă inadecvată și 0,04% din suprafața habitatelor în stare de conservare nefavorabilă rea.

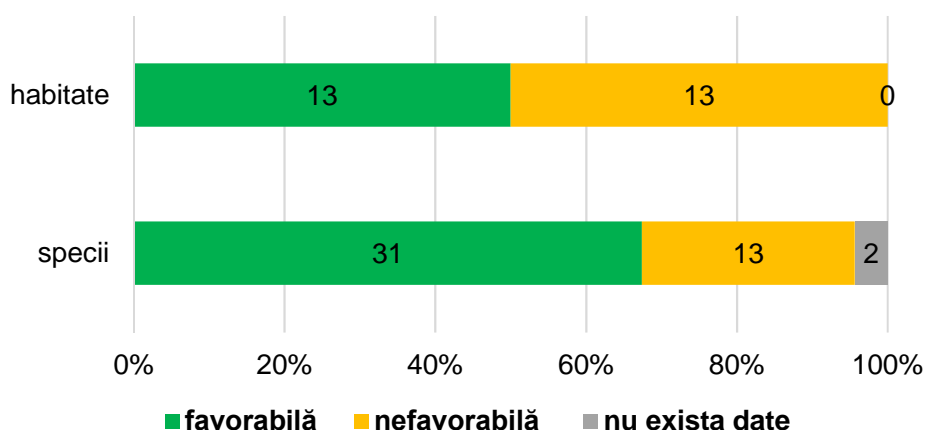
Figura V.2.1.8. Distribuția stării de conservare după numărul de specii și habitate ROSCI0051

Sursă de date: Planul de management al ROSCI0051 Cușma

Conform datelor din Planul de management al Parcului Național Munții Rodnei, ROSCI0125 Munții Rodnei și ROSPA085 Munții Rodnei și a ariilor protejate incluse, care a parcurs procedura SEA la APM Bistrița-Năsăud, aproximativ 53,5% (25241 ha) din suprafața parcului este ocupată de habitate de interes comunitar. Dintre acestea 83,2 % sunt în stare de conservare favorabilă, iar 16,8 % în stare nefavorabilă.

Figura V.2.1.9.
Distribuția stării de conservare după numărul de specii și habitate - Parcului Național Munții Rodnei, ROSCI0125 Munții Rodnei și ROSPA085 Munții Rodnei

Sursă: Planul de management al Parcului Național Munții Rodnei, ROSCI0125 Munții Rodnei și ROSPA085 Munții Rodnei

Este necesară implicarea tuturor factorilor interesați pentru îmbunătățirea stării de conservare a habitatelor și speciilor, și aducerea lor în stare de conservare favorabilă.